

Závisť a pýcha

Katechéza Svätého Otca
Františka o nerestiach a
čnostiach (9).

25.04.2024

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dnes rozoberieme dve hlavné
neresti, ktoré nachádzame vo
veľkých zoznamoch, ktoré nám
zanechala duchovná tradícia: závisť a
pýcha.

Začneme závisťou. Ak čítame Sväté
písmo (porov. Gn 4), závisť sa nám
javí ako jedna z najstarších nerestí:

Kainova nenávisť voči Ábelovi sa rozpútala, keď si uvedomil, že bratove obety sú Bohu milé. Kain bol prvorodeným synom Adama a Evy, vzal si najväčší podiel z otcovho dedičstva, a predsa stačilo to, že sa jeho mladšiemu bratovi Ábelovi vydarila maličkosť a Kain sa nahneval. Tvár závistlivca je vždy smutná: jeho pohľad je sklonený, zdá sa, že neustále hľadá do zeme, ale v skutočnosti nevidí nič, pretože jeho myseľ je zahalená myšlienkami plnými zloby. Závisť, ak sa nekontroluje, vedie k nenávisti voči druhému. Ábela zabila Kainova ruka, lebo sa nedokázal vyrovnáť so šťastím svojho brata.

Závisť je zlo, ktoré je predmetom záujmu nielen v kresťanstve: priťahuje pozornosť filozofov a učencov z každej kultúry. Jej základom je vzťah medzi nenávisťou a láskou: človek chce zlo pre toho druhého, ale v skrytosti si želá byť

ako on. Ďalej zjavuje to, akí by sme chceli byť a akí v skutočnosti nie sme. Šťastie iného sa nám zdá byť nespravodlivé: iste – myslíme si – žeby sme si jeho úspechy alebo šťastie zaslúžili oveľa viac!

Základom tejto neresti je falošná predstava o Bohu: neakceptujeme, že Boh má svoju vlastnú „matematiku“, odlišnú od našej. Napríklad v Ježišovom podobenstve o robotníkoch, ktorých pán povolal do vinice v rôznych hodinách dňa. Tí, čo prišli v prvú hodinu, sa domnievajú, že majú nárok na vyššiu mzdu ako tí, čo prišli poslední; pán však dáva všetkým rovnakú mzdu a hovorí: „Nesmiem vari so svojím robiť, čo chcem? Či na mňa zazeráš preto, že som dobrý?“ (Mt 20, 15). Chceli by sme Bohu nanútiť našu sebeckú logiku, kým Božou logikou je láska. Dobré veci, ktoré nám dáva, sú určené na to, aby sme sa o ne delili. Preto svätý Pavol vyzýva kresťanov:

„Milujte sa navzájom bratskou láskou, predbiehajte sa vzájomne v úctivosti“ (Rim 12, 10). Tu je liek na závisť!

A dostávame sa k druhej neresti, ktorú dnes rozoberieme: k pýche. Ide ruka v ruke s démonom závisťi a spolu tieto dve neresti charakterizujú človeka, ktorý túži byť stredobodom sveta, chce slobodne využívať všetko a všetkých, chce byť predmetom každej chvály a každej lásky. Pýcha je nafúknutá a neopodstatnená sebaúcta. Pyšný človek má ťažkopádne „ego“: nie je empatický a neuvedomuje si, že okrem neho sú na svete aj iní ľudia. Jeho vzťahy sú vždy účelové, sú poznačené nadradenosťou nad druhými. Musí každému predvádzať svoju osobu, svoje skutky a svoje úspechy: je to večný žobrák o pozornosť. A keď niekedy jeho kvality nie sú uznané, vtedy sa prudko rozčúli. Ostatní sú

nespravodliví, nechápu, nie sú na úrovni.

Evagrius Ponticus vo svojich spisoch opisuje trpkú príhodu istého mnícha zasiahnutého pýchou. Po prvých úspechoch v duchovnom živote má pocit, že už je v cieli, a tak sa vrhá do sveta, aby prijímal jeho ovácie.

Neuvedomuje si však, že je len na začiatku duchovnej cesty a že upadol do pokušenia, ktoré ho čoskoro zrazí na kolená.

Duchovní učitelia na uzdravenie pyšného človeka nenavrhujú veľa spôsobov nápravy. Zlo márnivosti má totižto svoj liek samo v sebe:

ocenenia, ktoré pyšný očakával, že zožne od sveta, sa čoskoro obrátia proti nemu. Mnoho ľudí, ktorí boli oklamaní falošnou predstavou o sebe samých, sa potom prepadlo do hriechov, za ktoré sa čoskoro museli hanbiť!

Najlepší návod na prekonanie pýchy môžeme nájsť v svedectve svätého Pavla. Apoštol sa stále vyrovnával so slabosťou, ktorú nikdy nedokázal prekonať. Trikrát prosil Pána, aby ho oslobodil od tohto trápenia, ale nakoniec mu Ježiš odpovedal: „Stačí ti moja milosť, lebo sila sa dokonale prejavuje v slabosti“. Od toho dňa bol Pavol oslobodený. A jeho záver by sa mal stať aj naším: „A tak sa budem radšej chváliť svojimi slabosťami, aby vo mne prebývala Kristova sila“ (2 Kor 12, 9).

*(Preklad Slovenská redakcia
Vatikánskeho rozhlasu – Vatican
News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)*